

İSTANBUL
GELİŞİM
ÜNİVERSİTESİ

SOSYOLOJİYER GİRİŞ

DİN

8. HAFTA

Dr. Öğr. Üyesi Pınar Karababa Kayalığıl

DİN

- Din evrensel bir kurumdur.
- Din bir inanç sistemidir ve belirli pratikleri vardır.
- Mensuplarının davranışlarını ve toplumsal pratikleri etkiler.
- Din, kutsal olana inanmaktır.
- Din doğaüstüdür ve dolayısıyla duyularımızla algıladığımız dünyanın ötesi ile de ilgilidir.
- Din, insanlara bu dünyadaki varoluş sebeplerini izah eden ve hayata anlam kazandıran kurumlardan en yaygınıdır.

DİN

- Din evrensel bir kurumdur.
- Bazı antropologlara göre yeryüzünde yaşamış ve herhangi bir dine mensup olmamış insan yoktur.
- Dinin tarihi, neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir.

KUTSAL ve KUTSAL DIŞI

- Din kutsal olanı tanımak üzere kurulmuş inanç ve pratiklerin yer aldığı kurumdur.

Din varlıkları kutsal ve kutsal dışı (gündelik) olarak ikiye ayırır.

İnananların saygı ve korku
duyduğu, toplumsal yaşamın
olağan üstü yönlerini ifade eder.

Hayatın sıradan, faydacı ve kutsaldan
ayrı tutulması gereken yönleri

- Kutsal olan yer, kişi veya olay kutsallığını insanların verdiği anlam ile kazanır.

KUTSAL ve KUTSAL DIŞI

- Bütün dinler kutsalı temsil eden dini sembollere sahiptir.
- Kutsalın nesnesi, kültürden kültüre deęiŐir.
- Durkheim: İnsanlar gündelik olanı günlük hayattaki faydasına göre belirlerler. Kutsal olan günlük olandan ayrılır.
- Örnek: Müslümanlar günlük hayattan farkı belirtmek için ayakkabılarını caminin eŐiğinde bırakırlar.
- Ritüeller kutsal olana fiziksel bir boyut kazandırır, onu somutlaŐtırır.

SORU

- **Soru 1:** Günlük hayatımızda rutinimizin bir parçası olan pek çok kutsal yer var. Bazen fark etmeden yanlarından geçiyoruz. Günlük ve kutsalın neden iki ayrı yer olduğunu söylüyoruz?
- **Soru 2:** Hem kutsallıklarından dolayı hem de günlük hayatımızda var oldukları için kullandığımız yerler de var. Davranışlarımızdaki farkı nasıl belirliyoruz?
- **Soru 3:** Kutsal olan her zaman bizden önce mi gelir? Günlük hayatımızda kutsala dönüşen veya kutsal olduğundan vazgeçilen olgu veya şeyler olamaz mı?

SOSYOLOJİ KURAMLARINDA DİN

- **Yapısal işlevselcilik**
- Durkheim'ın yapısal işlevselci analizinde din toplumun kolektif yaşamını temsil eder.
- Bu görüşün zayıf noktalarından biri dinin kutuplaşma için de toplumda kullanılabilmesidir.

YAPISAL İŞLEVSELÇİ KURAM

- Dinin işlevleri:
- **1. Toplumsal uyumu sağlamak:** Din insanları paylaşılan semboller, değerler ve normlar üzerinden bir araya getirir.
- **2. Toplumsal kontrolü sağlamak:** Dini görüşler grup uyumunu sağlamak için kullanılır. Dini kurallar sayesinde insanların kültürel kuralları içselleştirmesi ve uygulaması sağlanır. Din aynı zamanda siyasi sistemlerin devamlılığı için aracı olabilir. İngiltere monarşisi buna bir örnek verilebilir.
- **3. Anlam ve amaç sağlamak:** Dini inançlar daha büyük bir amaca hizmet etme hissini aşılırlar. İnsanlar hayatın önemli aşamalarını gelenek ve ritüeller üzerinden –doğum, evlilik, ölüm dahil- kaydeder.

SEMBOOLİK ETKİLEŞİMÇİ KURAM

- Din toplumsal olarak kurulur (bu kuruluşun kutsal bir ilhamla olmadığını iddia etmez).
- Ritüeller üzerinden—günlük ibadetlerden tekrarlanan ritüellere kadar (Noel kutlaması, Ramazan)—insanlar kutsal olanla günlük olan arasındaki farkı sürekli keskinleştirirler.
- Sembolik etkileşimci kurama göre insanlar sıradan olana kutsal bir anlam vererek günlük varoluşlarını daha güvenli kılmak da isterler. Evliliğin kutsal addedilmesi onu iki insan arasındaki bir anlaşmadan daha zor vazgeçilir kılar.
- Korunma hissi bazı ritüel ve sembolleri kullanarak veya bazı öğeleri başka kültürlerden alarak da artırılabilir (nazar boncuğu).

ÇATIŞMA KURAMI

- Çatışma kuramı dini kültür gibi bir insan ürünü olarak görür.
- İnsanlar teknik yeterliliklerinin elverdiğince dünyayı açıklamak için dini yaratırlar (sulama sistemi olmadığı zamanlarda yağmur duasının daha önemli olması).
- Din büyük bir kontrol mekanizmasıdır ve sosyal eşitsizliği destekler. Yönetici elit kitlenin iktidarını sürdürmesi için insanların bakışını toplumsal eşitsizliklerden uzak tutmaya yarar.
- Bununla beraber dini önderlerin toplumsal değişimde güçsüzlerin safını tuttukları da sıklıkla görülür. Amerikan insan hakları liderlerinden biri aynı zamanda bir din adamı olan Martin Luther King'dir.

MAX WEBER – PROTESTANLIK ve KAPİTALİZM İLİŞKİSİ

- Weber'e göre bazı dini görüşler Batı Avrupa'da sanayi devrimini gelişiminde etkili oldu. Weber endüstriyel kapitalizmin Protestan Reform hareketi içindeki mezheplerden biri olan Kalvenizm tarafından etkilendiğini öne sürdü.
- Kalvenistler çalışma sonucu elde edilen varlığın bir lütuf olduğunu düşünüyorlardı. İnanc ve adanmışlıkla yoğun çalışma ve birikim yapmayı bir ilke haline getirdiler ve varlık sahibi oldular. Dini görevlerini ekonomik başarı elde ederek tamamlayacaklarına inanıyorlardı. Başarıyı artırmak için yeni teknolojileri kolay benimsediler ve kapitalizmin gelişmesi için gerekli ekonomik birikimi elde ettiler.
- Weber'e göre Kalvenist miras "Protestan iş ahlakıdır". Böylece dini bir ilkeyi dindışı/gündelik bir yapıya büründürdüler ve endüstriyel kapitalizm dini bir ideal üzerine kurulu bir sistem olarak doğdu.